

**ABC VOOR DE
PEDAGOGISCH
MEDEWERKER IN DE
KINDEROPVANG**

COLOFON

Uitgeverij: Edu'Actief b.v.

0522-235235

info@edu-actief.nl

www.edu-actief.nl

Auteur: A. v.d. Plas

Titel: ABC voor de pedagogisch medewerker in de kinderopvang

ISBN: 978 90 3722 4468 7

Bronvermelding: Adviesbureau spelen en speelgoed

© Edu'Actief b.v. 2018

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet kan men zich wenden tot de Stichting PRO (www.stichting-pro.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Edu'Actief, te vinden op www.edu-actief.nl.

ABC VOOR DE PEDAGOGISCH MEDEWERKER IN DE KINDEROPVANG

Allergie

Bij een allergie maakt het immuunsysteem van het lichaam antistoffen aan tegen bepaalde stoffen waarmee het in aanraking is gekomen. Bij overgevoeligheid reageert het lichaam van het kind wel, maar is het immuunsysteem niet betrokken, waardoor de reactie minder heftig is.

Er zijn drie soorten allergische reacties:

- inhalatieallergie (door het inademen van vreemde stoffen)
- contactallergie (doordat de huid in aanraking komt met vreemde stoffen)
- voedselallergie (door stoffen in voedsel en drank).

Koemelkallergie

Als een baby een koemelkallergie heeft, dan mag de moeder als ze borstvoeding geeft geen producten met koemelk eten. Als de baby met koemelkallergie flesvoeding krijgt, dan drinkt hij hypoallergene melk. Hierbij zijn de eiwitdeeltjes in stukken geknipt, waardoor een reactie meestal uitblijft. Sommige baby's krijgen melkpoeder waar het koemelkeiwit in nog kleinere stukjes is geknipt (bijvoorbeeld Nutrilon Pepti) waardoor het lichaam het niet langer herkent als koemelkeiwit. Het in stukjes knippen van de eiwitdeeltjes is een duur proces. Gelukkig wordt deze flesvoeding meestal vergoed door de verzekering als de ouders een officiële verklaring hebben dat deze melk nodig is voor hun kind.

Een groot gedeelte van de kinderen met een koemelkallergie groeit hier overheen.

Glutenallergie

Gluten is een eiwit dat zit in tarwe, rogge, gerst, spelt en kamut (dus in koekjes, soepstengels, pap, brood en pasta, maar ook in sommige snoepjes of ijs). Deze eiwitten vormen een elastisch netwerk. Mensen die allergisch zijn voor gluten kunnen dit netwerk niet afbreken in hun darmen. Bij hen raken de darmvlokken beschadigd als deze in aanraking komen met gluten. Het kleinste spoortje gluten kan al klachten geven (buikpijn, diarree, verstopping enzovoort). Daarom is het

belangrijk dat er voor kinderen met een glutenallergie aparte drinkbekers, borden en bestek zijn, maar zorg ook voor glutenvrij broodbeleg (geen broodkruimels in de jampot en boter!).

Wist je dat gluten soms ook in andere producten verwerkt wordt zonder dat je dit weet. Zo wordt gluten regelmatig verwerkt in bijvoorbeeld verf, kleurpotloden, krijt, lijm en klei. Houd daar rekening mee als je een kindje op de groep hebt met een glutenallergie. Op www.glutenvrij.nl is meer informatie te vinden over glutenvrije knutselmaterialen.

In november 2017 kwam NVK (Nederlandse Vereniging van Kinderartsen), sectie Kinderallergologie met een nieuw standpunt voor de introductie van voedingsmiddelen bij baby's (al dan niet met een verhoogd risico op het ontwikkelen van een allergie). In tegenstelling tot 'vroeger' adviseren zij sinds november 2017 een vroege introductie van voeding (pinda, kippenei, melk, vis, noten, tarwe en soja). Uiteraard gaat het hierbij niet om hele pinda's en noten maar om bijvoorbeeld verdunde notenpasta.

Het NVK adviseert vroege introductie van voeding bij alle kinderen:

- Introduceer deze voeding bij voorkeur op de leeftijd van 4-8 maanden.
- Zorg voor actieve begeleiding van artsen aan ouders met kinderen met matig tot ernstig eczeem.
- Deze artsen moeten zorgen voor introductie van hoog-allergene voeding inclusief pinda en ei.
 - Streef naar introductie op de leeftijd van 4-6 maanden.
 - Geef de voeding thuis, in kleine doseringen, met opklimmend schema.
 - Vervolg met wekelijkse inname van deze producten.

Indien thuisintroductie niet kan vanwege een hoog risico op een allergische reactie, zoals ingeschat door een arts of ervaren door ouders:

- Overleg met kinderarts of allergoloog voor verrichten van huidpriktest en/of klinische introductie.'

(bron:<https://assets.ncj.nl/docs/5b36c1f2-3d48-404b-8304-c68f4c21d119.pdf>, 18 januari 2018)

Als pedagogisch medewerker is belangrijk om ouders op de hoogte te stellen van deze nieuwe richtlijn zodat zij met het de medewerker van het consultatiebureau en/of de huisarts kunnen overleggen hoe en wanneer zij deze voedingsmiddelen het beste een hun baby kunnen geven.

Vraag aan ouders van een kind met een allergie een trommeltje met alternatieven voor traktaties die het kind niet mag eten. Zo heeft dit kind ook altijd iets lekkers als een ander kind jarig is en de uitgedeelde traktatie een allergische reactie kan opwekken bij het allergische kind.

Speciaal voor baby's die heel erge jeuk hebben en zich openkrabben, zijn er speciale slaapzakjes te koop bij de Nederlands webwinkel www.blijmetmij.com.

Anafylaxie

Sommige kinderen kunnen een extreem heftige allergische reactie krijgen. Hun lichaam kan zelfs in shock raken. Dit heet anafylaxie. Als er dan niet tijdig wordt ingegrepen, kan het kind overlijden. Anafylaxie treedt zelden op bij de eerste allergische reactie. Ouders stellen je uiteraard op de hoogte, wanneer hun kind zo allergisch is. Het is dan namelijk essentieel dat er altijd iemand in de buurt is die een injectie met adrenaline kan geven (de zogenaamde Epipen). Iedereen op het kinderdagverblijf, dus ook stagiairs en invalkrachten, moet op de hoogte zijn. Er moeten van tevoren goede afspraken zijn gemaakt over hoe je moet handelen en op welke signalen je moet letten. Deze injectie is geen medicijn, maar een hulpmiddel dat uitstel geeft tot er medische hulp is. Je moet altijd 112 bellen en je moet zeggen dat het om een anafylactische shock gaat.

Bij de allergieshop (www.allergieshop.nl) of via www.allergiezorg.nl kunnen ouders online antiallergische producten kopen.

Automatische reacties

Bij de automatische reacties worden de hersenen betrokken, om ons deze reacties eigen te maken. Het zijn bewegingen die we moeten beheersen om bewegingspatronen te kunnen leren. Hoewel deze reacties 'automatisch' worden genoemd, moeten ze worden geoefend en vaak worden herhaald in allerlei bewegingen.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen vier automatische reacties:

De oprichtreactie

Bij bewegen houdt een kind het hoofd recht. Deze reactie heeft een kind vanaf de geboorte. Een kind mag deze reactie eindeloos oefenen. Het moet in staat zijn om met 8 weken een korte tijd het hoofd zelf omhoog te houden. De oprichtreactie kun je stimuleren door de baby in allerlei houdingen te plaatsen en deze zo uit te dagen rechtop te komen met het hoofd. Dit kan door tegen het kind te praten, waardoor het het hoofdje zal optillen. Oogcontact werkt hierbij ondersteunend.

De evenwichtsreactie

Deze reactie treedt automatisch op als het kind het evenwicht verliest. Een goede evenwichtsreactie is een belangrijke voorwaarde om zich verder te durven te ontwikkelen. Soms heeft een kind onvoldoende geoefend om uit evenwicht te raken en weer terug te keren. Je kunt een kind hierbij helpen door evenwichtsspelletjes te doen, het kind het zelf te laten doen wat het kan en het veel ruimte te geven om te bewegen. Het is belangrijk in balans te zijn (en te blijven).

De steunreactie

Als je voetzool of handpalm wordt aangeraakt, strek je je been of arm. Dit is nodig voor het kruipen, zitten, staan, lopen, enzovoort. De steunreactie gaat een kind al oefenen als het op de buik ligt. Daar ligt de basis! Daarnaast kun je het stimuleren door het zelf voor te doen (kruiphouding), buikligspelletjes te doen of het kind heen en weer te rollen op de zitbal.

De opvangreactie

Het is belangrijk dat als een kind valt (uit balans raakt), het zich kan opvangen. Dat oefent een jong kind (onbewust) zelf door veel te vallen en weer op te staan. Je kunt het hierbij helpen door het veel alleen te laten lopen (dus zonder de steun van één van je handen) en te oefenen op de zitbal, of het kind op de buik van de glijbaan te laten gaan.

Met vallen en opstaan gaat een kind door het leven.

De automatisch reacties vormen de basis voor het ontwikkelen van zelfvertrouwen, en hiermee de basis voor de emotionele ontwikkeling.

Deze reacties moet een mens het hele leven door gebruiken. Geef een kind daarom de gelegenheid om zich van jongs af aan in veel houdingen te bewegen!

Baby's

Er is steeds meer aandacht voor wat baby's in de kinderopvang nodig hebben.

Basisbehoeftes van een baby:

- behoefte aan aandacht
- veiligheid en geborgenheid
- de behoefte om de wereld te leren kennen.

Hoewel deze basisbehoeftes voor alle jonge kinderen gelden, zijn ze bij baby's extra belangrijk, omdat zij nog heel klein zijn en totaal afhankelijk, en dus kwetsbaar.

Daarnaast is het bij baby's belangrijk dat zij te maken hebben met stabiliteit, dus bijvoorbeeld zo veel mogelijk met vaste pedagogische medewerkers.

Belangrijk bij het werken met baby's:

- de baby emotioneel ondersteunen (betrokken zijn bij wat de baby voelt, ervaart en meemaakt)
- respect hebben voor de autonomie van de baby (het kind zo veel mogelijk zelf de kans geven om te ontdekken en te bepalen wat er gebeurt)
- structuur en continuïteit bieden (een vast dagritme, rustige overgangen van de ene naar de andere activiteit)
- informatie en uitleg geven (vertellen wat er gebeurt)
- vaste pedagogisch medewerkers die voor de baby zorgen (stabiliteit).

In je werk op de babygroep dien je te zorgen voor de drie R's:

- rust
- Een gezonde afwisseling tussen waken en slapen, en geen overmatige prikkels.
- regelmaat
- Doe de dingen steeds in een vaste volgorde. Voorspelbaarheid geeft herkenning. Dit geeft de baby een veilig gevoel.
- respect
- Sluit aan bij de behoefte van de baby.

Reageer op een contactzoekende baby. Benut zo veel mogelijk alle mogelijkheden tot contact. Kijk goed naar de baby en luister wat deze jou probeert te vertellen.

Zorg voor een goede balans tussen rust, ruimte, veiligheid en uitdaging. Zorg dat de baby wordt uitgedaagd om op onderzoek uit te gaan, maar overprikkel de baby niet.

Baby's zijn nog volop hun eigen stemgeluid aan het ontdekken. Ze oefenen in het wilde weg met klanken. Tegelijkertijd zijn zij hun gehoor optimaal aan het ontwikkelen. Het is daarbij belangrijk dat zij zichzelf en jou kunnen horen, zonder allerlei ruis op de achtergrond (van bijvoorbeeld de radio).

Wees je ervan bewust dat er al snel veel geluiden zijn op een babygroep:

- een telefoon
- een cd met kinderliedjes
- een andere baby die huult of het eigen stemgeluid aan het ontdekken is
- het in- en uitlopen van collega's (deuren die open- en dichtgaan)
- personen die door de ruimte lopen.

Zorg in de groep voor rust en gedoseerde prikkels. Bied niet te veel speelgoed aan. Zorg voor veilig speelgoed, waarmee een baby zelf op veel verschillende manieren kan ontdekken hoe het voelt, wat je ermee kunt doen, enzovoort (dit kunnen ook alledaagse voorwerpen zijn, zoals bordjes, bekertjes en houten pollepels). Hoe leuk het ook lijkt, zorg dat er geen geautomatiseerd speelgoed op de babygroep aanwezig is. Geautomatiseerd speelgoed vraagt namelijk veel aandacht en concentratie van een baby, maar de baby zelf heeft het (bijna) geen inbreng.

Baby's hebben regelmatig één-op-één contact nodig. Zo kunnen ze emotioneel even bijtanken.

Verschonen is een ideaal moment voor individuele aandacht. Ditzelfde geldt voor het geven van de fles of een fruithapje (zie ook het hoofdstuk Pikler).

Bij baby's heb je te maken met verschillende slaapritmes. Hele jonge baby's slapen drie keer op een dag en de wat oudere baby's slapen twee keer per dag. Kinderen vanaf 1,5 á 2 jaar slapen meestal nog maar één keer op een dag. Rondom het slapen plan je de eetmomenten en de verschoningen (als een kind gepoept heeft, verschoon je het kindje altijd meteen).

Sommige baby's huilen altijd even voor ze gaan slapen. Dit kan een manier zijn om spanning los te laten (zie ook het hoofdstuk Huilen en het hoofdstuk Solter).